

**МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН САЙД БОЛОН ОРХОН АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
2024 ОНД ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТ
(II хагас)**

**МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН САЙД, ОРХОН АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН 2024 ОНД ХАМТРАН АЖИЛЛАХ
ГЭРЭЭНИЙ ЖИЛИЙН ЭЦСИЙН БИЕЛЭЛТ**

2024 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдөр

Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын алба

Гэрээ -ний заалт	Заалтын агуулга	Биелэлт	Үнэлгээ (хүчингүй болсон, хяналтаас хасуулах тухай санал)	Тасарсан болон удааширч байгаа шалтгаан
1	2	3	4	5
3.37	“Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас аймгийн төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагаанд хийсэн дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлж, биелэлтийг улирал бүрийн эцэст Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлж ажиллана.” заалт	<p>Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны 2024 оны дотоод аудит, хяналт шалгалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу аймгийн Засаг даргын 2024 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн №48/24 дугаартай удирдамжийн хүрээнд “Аймгийн Засаг даргын Тамгын газар”-ын 2023 оны төсөв санхүү, үйл ажиллагаанд төлөвлөгөөт нийцлийн аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.</p> <p>Аудитаар тус байгууллагын Засаглах удирдлага, Эрсдэлийн удирдлага, Дотоод хяналтын тогтолцоо харьцангуй тогтвортой байна. Санхүүгийн тайлан балансыг НББОУС, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, тогтоомжид заасны дагуу бэлтгэн тайлагнасан байна. Харилцах дансаар зарцуулсан зарим нэг ажил гүйлгээнд холбогдох анхан шатны баримтыг дутуу бүрдүүлж ажилласан байна.</p> <p>Аудитаар харилцах дансаар хийсэн ажил гүйлгээ, мэдээ тайланд холбогдох нотлох баримтыг бүрэн бүрдүүлэх, тайлан балансад өр төлбөр үүсгэхгүй байх, засвар үйлчилгээний бодит байдлыг баримтжуулах, зохион байгуулсан арга хэмжээний тайлан, гүйцэтгэлийн баримт материалыг гүйлгээний баримтын ард давхар хавсаргах, тайлан тооцоонд тухай бүр нь хяналт тавих, албан хаагчдад олгох ур чадварын нэмэгдлийг шалгуур үзүүлэлтээр үнэлж дүгнэх, бусад урамшууллын арга хэмжээнд хамруулахад анхаарах,</p>	Байхгүй	Байхгүй

		<p>өмнөх аудитын үнэлгээг хангалттай түвшинд хүргэхэд анхаарч ажиллахыг зөвлөж байна.</p> <p>Энэ удаагийн аудитаар нийт 80,319.3 мянган төгрөгийн 6 асуудал илэрсэн бөгөөд 2,391.0 мянган төгрөгийн зөрчилд 1 нөхөн төлбөрийн акт тогтоож, бусад илэрсэн асуудалд зөвлөмж хүргүүлэн 2023 оны санхүү, аж ахуйн үйл ажиллагааг САЙЖРУУЛАХ ШААРДЛАГАТАЙ гэж дүгнэсэн байна.</p> <p>Тус байгууллагын засаглалын удирдлага, эрсдэлийн удирдлага, дотоод хяналтын тогтолцооны үйл явцын төлөвшлийг 3 дугаар төвшинд буюу “ТОМЬЁОЛСОН” төвшинд байна гэж үнэлсэн байна.</p>		
3.38	<p>“Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны дотоод аудиторуудыг дотоод аудитын чиглэлээр сургаж, мэргэшүүлэх, дадлагажуулна.” заалт</p>	<p>2024 онд “Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны дотоод аудиторуудыг дотоод аудитын чиглэлээр сургаж, мэргэшүүлэх, дадлагажуулна.” заалтын хүрээнд дараах 3 чиглэлээр албаны албан хаагчдыг хамруулж, мэдлэг боловсролыг дээшлүүлж, төлбөрийн дэмжлэг үзүүлж байна. Үүнд:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Албаны Нэгдсэн менежментийн тогтолцоонд Чанарын дотоод аудит гүйцэтгэх Чанарын Дотоод аудитораар 1 албан хаагчийг даргын тушаалаар томилсон. Стандартын шаардлагын хүрээнд Чанарын Дотоод аудитор нь “Менежментийн тогтолцооны аудитын заавар” MNS ISO 19011:2020 стандартын сургалтад хамрагдан гэрчилгээ авсан байхыг шаарддаг. Энэ хүрээнд Стандарт хэмжил зүйн газрын Стандартын мэдээлэл, лавлагаа, сургалтын үндэсний төвөөс зохион байгуулсан “MNS ISO 19011:2020 Менежментийн тогтолцоонд аудит явуулах заавар” стандартын сургалтад албаны Чанарын Дотоод аудиторыг хамрууллаа. Дотоод аудитор нь албаны нэгдсэн менежментийн тогтолцоонд дүн шинжилгээ хийх, байнгын сайжруулалт хийхэд дотоод аудитыг төлөвлөх, стандартын шалгуурт нийцүүлэн бодит нотолгоог цуглуулах, үл тохирлыг илрүүлэх, холбогдох арга хэмжээг авах, аудитыг тайлагнах, арга зүйн заавраар хангах түвшинд гүйцэтгэх хэмжээний мэдлэг чадварыг эзэмших юм. 	Байхгүй	Байхгүй

“MNS ISO 19011:2020 МЕНЕЖМЕНТИЙН ТОГТОЛЦООНД АУДИТ ЯВУУЛАХ ЗААВАР” СЭДЭВТ СУРГАЛТ
ҮРГЭЛЖИЛДЖ БАЙНА

2. Монголын Мэргэшсэн Нягтлан бодогчдын Институтээс 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрөөс 2024 оны 05 дугаар сарын 29-ний өдрүүдийн хооронд зохион байгуулсан 120 цагийн “Аудиторын сургалт”-д албанаас 1 Дотоод аудиторыг хамруулан амжилттай суралцаж, №1776 дугаартай гэрчилгээ авсан.

3. Монголын Үндэсний Дотоод Аудиторуудын Холбоо (IIA Mongolia Chapter)-оос "Өөрчлөлтийг хүлээн авч, үнэ цэнийг нэмэгдүүлье" уриан дор "Дотоод аудиторуудын форум"-ыг 2024 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр зохион байгуулсан. Уг арга хэмжээнд нийт 400 орчим Дотоод аудиторууд, эрсдэл, хяналт хариуцсан мэргэжилтнүүд оролцлоо. Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албанаас 4 албан хаагч тус форумд оролцож, мэдлэг ур чадвараа дээшлүүлж ажиллалаа.

				
3.39	<p>“Сангийн сайдын 2019 оны 29 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Дотоод аудитын хорооны дүрэм”-ийн дагуу үйл ажиллагаа явуулж, хорооны хурлаар шийдвэрлэсэн асуудал, хэрэгжилтийн тайланг хагас, бүтэн жилээр Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.” заалт</p>	<p>Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолоор баталсан “Дотоод аудитын дүрмийн 7 дугаар зүйл, Сангийн сайдын 2019 оны 29 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Дотоод аудитын хорооны дүрэм”-ийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1, 4.1.3, 4.1.4 дэх заалтын хэрэгжилтийг хангаж, Аймгийн Дотоод аудитын хорооны хурлыг 2024 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдөр зохион байгуулсан.</p> <p>Хурлаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөг хорооны даргаар батлуулан, дараах 4 асуудлыг хэлэлцүүлэн шийдвэрлэлээ. Үүнд: 2023 оны байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө, биелэлт, 2024 оны байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө, биелэлт, Аймгийн Засаг даргын төсвийн багцад хамаарах 84 байгууллагын Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд гүйцэтгэсэн дотоод аудитын тайлан, авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ (2023 он, 2024 оны I улирал)</p> <p>Монгол улсын Засгийн газрын 2021 оны 377 дугаар тогтоолоор байгууллагын нэршил өөрчлөгдсөн, Сангийн сайдын 268 дугаар тушаалаар “Улсын салбарын дотоод аудитын аргачлал”-ыг шинээр</p>	Байхгүй	Байхгүй

		<p>баталсантай холбоотойгоор Аймгийн Засаг даргын 2018 оны А/233 дугаар захирамжаар баталсан “Санхүүгийн хяналт, аудитын албаны дүрэм”, Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалт хийх журам”-д орсон нэмэлт өөрчлөлтийг төслөөр тусган хэлэлцүүлэх, батлуулах; Бусад асуудал (2023 онд хийсэн онцлох ажлууд)</p> <p>Хорооны хурлаар нэмэлт өөрчлөлт оруулсан “Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны дүрэм”, “Санхүүгийн хяналт шалгалт хийх журам”, Дотоод аудит хийх журам”-ын төслийг гишүүдийн 100%-ийн саналаар дэмжин Аймгийн Дотоод аудитын хорооны хурлын 01/24 дүгээр тогтоолоор “Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны дүрэм”, “Дотоод аудит хийх журам”, “Санхүүгийн хяналт шалгалт хийх журам”-ыг тус тус батлуулан үйл ажиллагаандаа мөрдөж байна.</p>		
3.40	<p>“Дотоод аудитын нэгдсэн системийг нэвтрүүлэх, дотоод аудит санхүүгийн хяналт, шалгалтын үйл ажиллагааг цахимд шилжүүлэх, шаардагдах тоног төхөөрөмжийг сайжруулах зэрэгт дэмжлэг үзүүлж ажиллана.” заалт</p>	<p>2024 онд Монгол Улсын Сангийн Яамнаас улсын салбарын дотоод аудитын үйл ажиллагааг Олон улсын шилдэг туршлага, нийтлэг практикт нийцүүлэх, дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын үр ашиг, үр нөлөөг дээшлүүлэх зорилгоор улсын салбарын бусад мэдээллийн системтэй уялдсан, вебд суурилсан Дотоод аудитын удирдлагын мэдээллийн системийг үе шаттай хөгжүүлэн нэвтрүүлж эхэлсэн.</p> <p>Аймаг, нийслэл, дүүргүүдийн Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын алба нь Дотоод аудит, Санхүүгийн хяналт шалгалтын жилийн төлөвлөгөө, тайлан, танилцуулга, ажлын баримтууд, засаглал, эрсдэл, дотоод хяналтын удирдлагын бүхий л мэдээллийг уг системд иж бүрэн байршуулж ажиллах үүрэг хүлээн ажилладаг.</p> <p>Дээрх үйл ажиллагааг Сангийн сайд Орхон аймгийн Засаг даргатай байгуулсан гэрээний 3.40-д “дотоод аудитын нэгдсэн системийг нэвтрүүлэх, дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын үйл ажиллагааг цахим системд шилжүүлэх, шаардагдах тоног төхөөрөмжийг сайжруулах зэрэгт дэмжлэг үзүүлэн ажиллана” гэж заасан. Тус заалтын хүрээнд аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, Төрийн сангийн хэлтэст албанд шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн жагсаалтыг бэлтгэн 2024 оны 04 дүгээр сард 47</p>	Байхгүй	Байхгүй

		<p>дугаартай албан бичгээр, Баян-Өндөр сумын Засаг даргын Тамгын газарт тус тус хүсэлтийг хүргүүлсэн.</p> <p>Албаны хэмжээнд удирдлагын түвшинд 1,895.0 мянган төгрөгийн төсвийг шийдвэрлэн суурийн компьютерийн 2 ш дэлгэц, 1 ш олон үйлдэлт өнгөт принтерийг худалдан авч, албан хаагчдын ажил үүргээ хурдан шуурхай гүйцэтгэх нөхцөлийг сайжруулж, байгууллагын материаллаг баазыг бэхжүүлж ажилласан.</p> <p>Албанд бүртгэлтэй, албан хаагчдын ашиглаж буй компьютер, тоног төхөөрөмжүүд нь ашиглалтын хугацаа дууссан, цаашид ашиглалтын шаардлага хангахгүй болсон тул 2025 оны “Төсвийн төсөл”-д 46,333.2 мянган төгрөгийн төсвийг нэмж тусган хүргүүлж ажилласан.</p>		
4.2	<p>“Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн журам”-ын хэрэгжилтийг хангаж, хяналт тавьж ажиллана”</p>	<p>Сангийн сайд Орхон аймгийн Засаг даргатай байгуулсан гэрээний 4 дүгээр бүлгийн 4.2-т “Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалаар баталсан“ Орон нутгийн хөгжлийн сангийн журам”-ын хэрэгжилтийг хангаж, хяналт тавьж ажиллана” заалт, Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны “2024 оны Дотоод аудит, санхүүгийн хяналт шалгалтын төлөвлөгөө, “2024 оны байгууллагын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө”-ний хэрэгжилтийг хангах хүрээнд Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумын Орон нутгийн хөгжлийн сан, Жаргалант сумын Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2023 оны төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод аудитыг хийж гүйцэтгэсэн. Үүнд:</p> <p>1. “Жаргалант сумын Орон нутгийн хөгжлийн сан”-ийн 2023 оны санхүү, үйл ажиллагаанд Сангийн сайдын 2019 оны 268 дугаар тушаалаар баталсан “Улсын салбарын дотоод аудитын аргачлал”, Дотоод аудитын олон улсын стандартын дагуу төлөвлөгөөт дотоод аудитыг Аймгийн Засаг даргын 2024 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдөр баталсан №24/24 дугаартай Дотоод аудитын удирдамжийн хүрээнд хийж гүйцэтгэлээ.</p> <p>Дотоод аудитаар Жаргалант сумын Иргэдийн төлөлөгчдийн хурлаар Багуудын Иргэдийн Нийтийн хурлаас ирүүлсэн саналыг эрэмбэлэн 2023 онд сумын Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга</p>	Байхгүй	Байхгүй

		<p>хэмжээний жагсаалт, 2023 оны худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөөг баталж, 80%-ийн гүйцэтгэлтэй хэрэгжүүлж ажилласан байна.</p> <p>Энэ удаагийн дотоод аудитаар сумын Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр “Болзошгүй аваарын зардал” гэж хуваарилан хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээний жагсаалт болон орон нутгийн иргэдийн саналын эрэмбэд ороогүй дараах 12 ажлын гүйцэтгэлд нийт 209,009.4 мянган төгрөгөөр зарцуулсан, 2023 онд хийгдсэн хөрөнгө оруулалтын мэдээллийг Удирдлагын мэдээллийн системд иж бүрэн мэдээлээгүй, Дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах жилийн ажлын төлөвлөгөө боловсруулаагүй, удирдамжгүйгээр хяналт шалгалтыг зохион байгуулсан зэрэг 3 зөрчил илэрсэн тул тус сангийн 2023 оны үйл ажиллагааг “Сайжруулах шаардлагатай” гэж дүгнэн Санхүүгийн хяналт шалгалтын улсын байцаагчийн 1 албан шаардлага, ажил сайжруулах 3 зөвлөмж хүргүүлэн биелэлтийг тооцож ажилласан байна.</p> <p>Мөн байгууллагын “засаглал”-ын төлөвшлийг 3 дугаар төвшин буюу “томъёолсон” түвшинд, “эрсдэлийн удирдлага”, “дотоод хяналт”-ын үйл явцын төлөвшлийг 2 дугаар түвшин буюу “давтамжтай” түвшинд байна гэж дүгнэн цаашид аудитаар илэрсэн асуудалд анхаарч, Орон нутгийн хөгжлийн сангийн журмын хэрэгжилтийг ханган ажиллах, хэрэгжсэн хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээний мэдээллийг Удирдлагын мэдээллийн системд иж бүрэн байршуулах, иргэд, олон нийтийг бодит, үнэн зөв мэдээллээр хангах, дотоод хяналт шалгалтыг үр дүнтэй зохион байгуулж, үр дүнг удирдлага, албан хаагчдад танилцуулж хэвших, дотоод хяналт, хяналт шинжилгээ үнэлгээний чиг үүргийг тус тусад нь хэрэгжүүлэн ажиллахыг зөвлөсөн байна.</p> <p>2. “Баян-Өндөр сумын Орон нутгийн хөгжлийн сан”-ийн 2023 оны санхүү, үйл ажиллагаанд Сангийн сайдын 2019 оны 268 дугаар тушаалаар баталсан “Улсын салбарын дотоод аудитын аргачлал”, Дотоод аудитын олон улсын стандартын дагуу төлөвлөгөөт дотоод аудитыг Аймгийн Засаг даргын 2024 оны</p>		
--	--	---	--	--

		<p>10 дугаар сарын 28-ны өдөр баталсан №51/24 дугаартай Дотоод аудитын удирдамжийн хүрээнд хийж гүйцэтгэлээ.</p> <p>Баян-Өндөр сумын ОНХС-аар хийгдэх 2023 оны хөрөнгө оруулалт, төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээний санхүүжилтийг Сумын ИТХ-ын 2023.07.21-ны өдрийн 14-р хуралдааны тогтоолоор нийт 4,413,872.4 мянган төгрөгөөр тодотгон баталсан байна. 2023 онд өмнөх оны баталгааны үлдэгдэл болон шинээр хийгдэх буюу нийт 134 төсөл, арга хэмжээ, суурь зардлыг санхүүжүүлэхээр төлөвлөж хэрэгжүүлсэн.</p> <p>Энэ удаагийн дотоод аудитаар сумын Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр Тендер, худалдан авах ажиллагаанд үнэлгээний хороог байгуулахдаа холбогдох хууль, тогтоомжийн зүйл заалтыг мөрдөөгүй, шилэн дансны цахим системд иж бүрэн бус мэдээлсэн, төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэл, үр дүнг өмчийн данс бүртгэлд орхигдуулсан, чанарын баталгааны 5%-ийн зохицуулалтыг зарим гэрээнд заалтаар тусгаж өгөөгүй мөн шилжих үлдэгдлийн баталгааг олгохдоо тухайн жилийн төсөл арга хэмжээний жагсаалтад тусгаж батлуулаагүй, шалгарсан компанитай хийсэн гэрээ нь утга агуулгын алдаатай хийгдсэн асуудлууд байна. Тус сангийн 2023 оны үйл ажиллагаанд “САЙЖРУУЛАХ ШААРДЛАГАТАЙ” гэсэн дүгнэлтийг гаргалаа. Тус байгууллагын ЗАСАГЛАЛ, ЭРСДЭЛ, ДОТООД ХЯНАЛТ-ын үйл явцын төлөвшлийг ТОМЪЁОЛСОН буюу “3-Р ТҮВШИН”-д байна гэж дүгнэн цаашид тус сангийн үйл ажиллагааг сайжруулах, мэдээллийн ил тод байдлыг хангах чиглэлээр дараах зөвлөмжийг хүргүүлсэн байна. Үүнд:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Улс орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийг иргэд олон нийтийн саналтай уялдуулан төлөвлөж батлуулах 2. Багийн иргэдийн нийтийн хурлаас хүргүүлсэн саналыг хангалттай хэмжээнд тусгаж хэрэгжүүлэх 3. Үнэлгээний хороог хуульд заасны дагуу томилох 4. Үнэлгээний хороонд ажилласан гишүүдэд хууль журамд заасны дагуу зохих урамшуулалыг олгох 		
--	--	--	--	--

		<p>5. Төсөл арга хэмжээг бодит үнийн судалгаанд үндэслэж төсөвлөх</p> <p>6. Нягтлан бодох бүртгэл хөтлөлтийг стандартын дагуу хөтлөх</p> <p>7. Хөрөнгө оруулалтаар хийгдсэн барааг холбогдох газарт хүлээлгэн өгч эзэнжүүлэх ба дахин үнэлгээ хийлгэж данс бүртгэлд бодит үнийн дүнгээр тусгаж орлогод авах</p> <p>8. Өмнөх оноос үүссэн барьцааны олгогдоогүй үлдэгдлийг тухай оны хөрөнгө оруулалтын нэгдсэн жагсаалтад оруулан батлуулж, сангийн төсөв, мэдээллийн ил тод байдлыг хангаж ажиллах</p> <p>9. ОНХС-ийн цахим системд тухайн ажлыг бүрэн дууссаны дараа гүйцэтгэлийн хувийг шинэчилж мэдээлэх</p> <p>10. ОНХС-ийн цахим системийг хэрхэн ашиглах талаар иргэдэд мэдээлэл хүргэх, системийг ашиглах арга зүйн заавар зөвлөгөө өгөх</p> <p>11. www.publicinvestment.gov.mn цахим хуудсанд мэдээллийг бүрэн байршуулахын зэрэгцээ уг системийг иргэд олон нийт өөрсдийн гар утас болон таблет, компьютерээс ашиглах боломжтойг ойлгуулах талаар нөлөөллийн арга хэмжээ авч ажиллах</p> <p>12. Иргэдийн оролцоо, хяналтыг сайжруулах-арга зүй мэдээллээр хангаж ажиллахыг зөвлөсөн байна.</p>		
Хэрэгжилтийн дундаж хувь		100%		

САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ, ДОТООД АУДИТЫН АЛБА